2026թ.

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍԱՄՅԱԿԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտության մշտադիտարկման և զբոսաշրջության 2026 թվականի առաջին կիսամյակի աշխատանքների

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող գիտական ուսումնասիրություններն ուղղված են «Դիլիջան» ազգային պարկում բնական էկոհամակարգերի, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, գենոֆոնդի ուսումնասիրմանն ու պահպանմանը:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում անտառների ընդհանուր վիճակի ուսումնասիրություն

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքներում անտառների ընդհանուր վիճակի ուսումնասիրության շրջանակներում իրականացվել են շրջայցեր :

Բնապահպանության և ընդերքի տեսչության մարմնի աշխատակիցների հետ միասին կատարվել է ապօրինի հատված ծառերի տեսակների ճանաչման աշխատանքներ:

Իրականացվել են «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի ներքին պահեստ փայտանյութի հանձնման-ընդունման, պահեստից փայտանյութի բացթողման և համապատասխան փաստաթղթերի կազմման աշխատանքներ:

Իրականացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկում առկա անտառմիջյան ճանապարհների ներկա վիճակի գնահատում և վերանորոգման ենթակա ճանապարհների գույքագրում:

«Դիլիջան տեղամաս» 9- պահ 19 քառ. 40⁰ 42' 45" 44⁰ 51' 26" - 250 մետր

«Դիլիջան տեղամաս» 7- պահ 24 քառ. 40⁰ 42' 45" 44⁰ 49' 51" - 600 մետր

«Դիլիջան տեղամաս» 2- պահ 6 քառ. 40⁰ 44' 47" 44⁰ 54' 59" - 800 մետր

«Շամախյան տեղամաս» 5- պահ 31 քառ. 40⁰ 45' 13" 44⁰ 48' 23"- 1000 մետր

«Հաղարծին տեղամաս» 13-պահ 18, 2 քառ. 40⁰ 48' 06" 44⁰ 53' 20" 200 մետր

«Հաղարծին տեղամաս» 14-պահ 36 քառ. 40⁰ 44' 45.6" 44⁰ 58' 18.9" 150 մետր

«Գոշ տեղամաս» 2-պահ 9 քառ. 40⁰ 45' 14" 45⁰ 03' 29" 1000 մետր

«Գոշ տեղամաս» 5-պահ 22 քառ. 40⁰ 43' 15" 44⁰ 59' 38" 300 մետր

«Գոշ տեղամաս» 4 և 5-պահ 19, 21 քառ. 40⁰ 43' 35.06" 45⁰ 0' 24.05" 1000 մետր

«Աղավնավանք տեղամաս» 1-պահ 1 քառ. 40⁰ 44' 16" 45⁰ 6' 5" 200 մետր

«Աղավնավանք տեղամաս» 2-պահ արգելոցային գոտի 8,9,10 քառ.-առկա են նաև բազմաթիվ ծառեր, որոնք ընկած են ճանապարհին և կարող են խոչնդոտել տեխնիկայի շարժին:

Գիտական բաժնի աշխատակիցները մասնակցել են WWF Հայաստանի գրասենյակում և «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի Զիկատարի ուսուցողական կենտրոնում կայացող՝ պահպանվող տարածքների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիքները և հմտությունները զարգացնող դասընթացներին, , որոնց վերաբերյալ ներկայացվել են հաշվետվություններ: Մասնակցել ենք Դիլիջանի համայնքապետարանում տեղի ունեցած հանրային լսումներին: Կատարվել է «ՀՀ վարչապետի գավաթ» խճուղավազքի սիրողական մրցաշարի համար նախատեսված արահետի ուսումնասիրություն:

Մինչ 2026 թվականի հունիսի 31-ը Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների կողմից կազմվել է 33 անտառխախտման արձանագրություն, որից 1-ը՝ ապօրինի հողային աշխատանք կատարելու վերաբերյալ,1-ը վաչական իրավախախտում իսկ 31-ը ապօրինի ծառահատման վերաբերյալ 648 ծառ 12 ճյուղ 496.22 խտխմ ծավալով:Որից 199 ծառ 2 ճյուղ

151.892 խտխմ ծավառվ և 1 վարչական իրավախախտումները արձանագրվել են երկրորդ եռամսյակի ընթացքում:

Խախտված էկոհամակարգի վերականգնման միջոցառումների /թվով 2 միջոցառում/ իրականացման շրջանակներում կազմակերպվել է ծառատունկ՝ Շամախյան տեղամաս մասնաճյուղի 33 քառակուսում՝ որի շրջանակներում տնկվել է հացենու 200տնկի: Կատարվել է նաև ընդհանուր վիճակի դիտարկում , տվյալների հավաքագրում:

ԴԱՊ-ի կենսաբազմազանության բազայի տվյալների, շարունակական հավաքագրման / թարմացման աշխատանքներ

Կենսաբազմազանության տվյալների բազայում բույսերի տեսակային կազմի և դրանց աճելավայրերի գրանցման նպատակով 2026 թվականի առաջին կիսամյակում հավաքագրվել են նյութեր: Բազայում կենդանիների վերաբերյալ տվյալները գրանցվել են տեղամաս – մասնաճյուղում կենդանիների հետքերի վերաբերյալ աշխատակիցների կողմից հավաքագրված և տեղադրված ֆոտոթակարդների տվյալների համաձայն:

Բազայում առաջին կիսամյակի ընթացքում գրանցվել է 389 բուսատեսակ /որից 385-ը՝ 2-րդ եռամսյակի ընթացքում/, 106 անուն կենդանի / որից 88-ը՝ 2-րդ եռամսյակի ընթացքում/ , որոնք պատկանում են հետևյալ ընտանիքների.

1. Երկկճղակավորների կարգ՝
- Եղջերուների ընտանիք՝ այծյամ
2. Գիշատիչների կարգ՝
- Արջերի ընտանիք՝ գորշ արջ
- Շնազգիների ընտանիք՝ աղվես, գայլ, շնագայլ
- Կատվազգիների ընտանիք՝ անտառային կատու, լուսան
- Կզաքիսազգիներ՝ աքիս, կզաքիս, գորշուկ
3. Կրծողների կարգ ՝ սկյուռ,

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարբեր կենսամիջավայրերում բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն

2026 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում «Դիլիջան» ազգային պարկում իրականացվել է տարբեր կենսամիջավայրերի՝ անտառների, ենթանտառային գոտիների, մարգագետինների, մերձալպյան և խոնավ տարածքների բուսականության համապարփակ ուսումնասիրություն՝ տեսակային կազմի, ընդհանուր էկոլոգիական վիճակի դիտարկման, ինչպես նաև բնական և մարդածին ազդեցությունների հետևանքով առաջացած կամ հնարավոր փոփոխությունների գնահատման նպատակով: Հաշվետու ժամանակահատվածում կատարվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի տեղամաս-մասնաճյուղերում տեղադրվել են մշտական փորձահրապարակներ (չափերը՝ 10×10մ, 1×1մ և 1×10մ), որտեղ ուսումնասիրվել են բույսերի տեսակային կազմը և ծածկույթի տոկոսային հարաբերակցությունը: Իրականացվել են դիտարկումներ՝ բույսերի ծաղկման և պտղավորման փուլերի գրանցմամբ: Մասնավորապես շրջայցեր և ուսումնասիրություններ են իրականացվել Գոշ, Դիլիջան, Հաղարծին և Աղավնավանք տեղամաս մասնաճյուղերում: Հաշվետու ժամանակահատվածում դիտարկվել և ուսումնասիրվել են 6 փորձահրապարակներ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացված շրջայցերի և դիտարկումների ժամանակ տեղամաս-մասնաճյուղերի տարբեր հատվածներում նշվել են փորձահրապարակներ /10x10մ, 1x1մ, 1x10մ չափերի/: Մասնավորապես «Դիլիջան տեղամաս» մասնաճյուղի /40⁰41'00,65"N,44⁰48'57,63"E/ հատվածում ուսումնասիրվել է անտառային

հատվածին կից մարգագետնային տարածքը: Որտեղ լավ արտահայտված գրանցվել է բարձրախոտային մարգագետնային /մեզոֆիլ/ բուսականություն, որը ձևավորվել է բաց տարածքում և բնութագրվում է բազմատեսակ խոտաբույսերի ու ծաղկավոր բույսերի գերակշռությամբ՝ ինչն էլ վկայում են տարածքի բարձր ֆլորիստիկական բազմազանության մասին: Այսպիսի կենսամիջավայրերում առկա են բավարար խոնավություն և բերրի հողեր: Դիտարկված հատվածում բուսածածկը բազմաշերտ է, բուսականության ծածկողականությունը կազմում է 90%, գերակշռում են հացազգիները /Poaceae/, որոնց հետ համակցված աճում են բազմաթիվ երկշաքիլավոր ծաղկավոր բույսեր: Հանդիպում են ընդավորների /Fabaceae/, վարդազգիների /Rosaceae/, գորտնուկազգիների /Ranunculaceae/, շրթնածաղկավորների /Lamiaceae/, Խոլորձազգիներ /Orchis/ և աստղածաղկավորների /Asteraceae/ ներկայացուցիչներ:Այսպիսի կենսամիջավայրը կարևոր է բազմաթիվ կենդանի օրգանիզմների համար: Այն ապահովում է սննդային ռեսուրսներ փոշոտող միջատների /մեղուներ, իշամեղուներ, թիթեռներ/, թռչունների և մանր կաթնասունների համար, ինչպես նաև ծառայում է բազմաթիվ անողնաշարավորների բազմացման և ապաստարանի վայր: Բուսականության բարձր տեսակային բազմազանությունը նպաստում է էկոհամակարգի կայունությանը, հողի պահպանմանը, ջրի կլանմանն ու ածխածնի կուտակմանը:

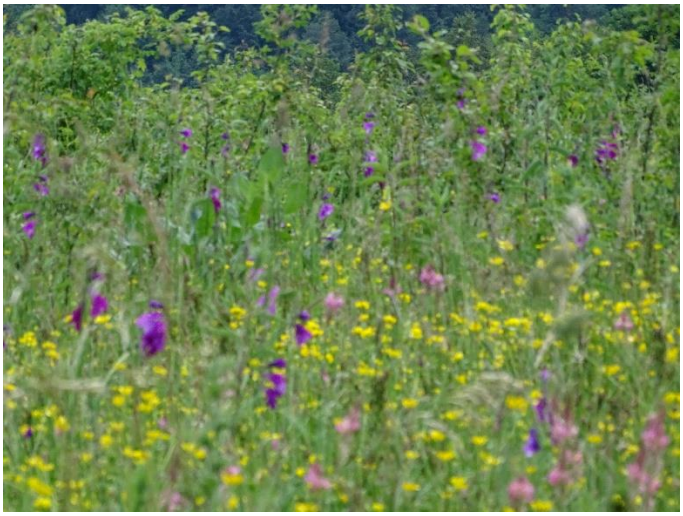

Տարածքում գրանցվել է Կարմիր գրքային տեսակներ՝ Եղբորոսին կարմիրը /Cephalanthera rubra/ և Շուշան հայկականը /Lilium armenum/: 10x10մ չափերի փորձահրապարակում գրանցվում է միջինում 3-7 ծաղկած շուշան հայկականը:

«Գոշ տեղամաս» մասնաճյուղի /40°43'09,22"N,45°01'25,43"E/ հատվածում ուսումնասիրվել է անտառային հատվածին կից մարգագետնային տարածքը:

Տարածքը ներկայացնում է բնական մեզոֆիլ մարգագետնային կենսամիջավայր, որը ձևավորվել է բարեխառն խոնավ կլիմայական պայմաններում: Բուսածածկը խիտ է և շարունակական՝ կազմված հիմնականում բազմամյա խոտաբույսերից, որոնց կազմում գերակշռում են հացազգիները /Poaceae/ և լայնատերև խոտաբույսերը: Տարածքում հատկապես շատ թվաքանակով գրանցվել է Leucanthemum vulgare /սպիտակածաղիկ

սովորական/ տեսակը, որը համարվում է ինվազիվ բուսատեսակ, սակայն այլ տեսակների ծաղկման և տարածման վրա էական ազդեցություն չունի: Տարածքում շատ են շրթնածաղկավորների /Lamiaceae/ ընտանիքի ներկայացուցիչները, խոլորձազգիները: Մասնավորապես այս հատվածում գրանցվել է խոլորձների հետևյալ տեսակները՝

- ✓ Anacamptys pyramidalis / Անակամպտիս բրգաձև/,
- ✓ Dactylorhiza urvilleana /Դակտիլորիզ Ուրվիլի/,
- ✓ Gymnadenia conopsea /Լերկաբշտիկ կոնոպսեա/ ,
- ✓ Orchis mascula / Խոլորձ արական/,
- ✓ Platanthera rich. / Թիթեռնախոլորձ /

Գրանցվել է նաև Orchis purpurea ssp. Caucasica /Խոլորձ կովկասյան / տեսակը , որը դեռևս գրանցված չի եղել Դիլիջան ազգային պարկի կառավարման պլաններով ներկայացված ֆլորայի ցուցակներում:

Անտառային հատվածներում դիտարկումներ և տվյալների հավաքագրում իրականացվել է Աղավնավանք /40⁰43'22,61"N, 45⁰07'20,56"E/, Դիլիջան /40⁰40'34,15"N, 44⁰52'55,91"E/ , Հաղարծին /40⁰48'10,92"N, 44⁰53'46,26"E/ տեղամաս մասնաճյուղերում: Դիտարկված հատվածներում իրականացվել է տեսակային բազմազանության և էկոլոգիական առանձնահատկությունների գնահատում: Ուսումնասիրությունը իրականացվել է խիտ տերևաթափ անտառային հատվածներում, որրոնք բնութագրվում են բազմաշերտ բուսականությամբ և բարձր խոնավությամբ: Անտառի վերին շերտը ձևավորվում է բարձրահասակ լայնատերև ծառերով՝ հաճարենի / Fagus orientalis/, կաղնի / Quercus/ , Բոխի /Carpinus/ և թխկի /Acer/ և այլն: Աղավնավանք տեղամաս մասնաճյուղի դիտարկվածհատվածում կան նաև 2 հատ կենի հատապտղային ծառատեսակ: Ծառերի սաղարթները խիտ են, ինչի հետևանքով արևի լույսը մասնակիորեն է հասնում անտառի հատակին: Ծառերի միջև զարգացած է թփերի և մատղաշների բավականին խիտ շերտ, որն էլ նպաստում է անտառի բնական վերականգնմանը և ապահովում է կենդանիների ապաստարան ու սննդային բազա: Անտառի հատակը հարուստ է խոտաբույսերով: Հաղարծին և Աղավնավանք տեղամաս մասնաճյուղերում շատ կան պտերների զանգվածներ, որոնք բնորոշ են ստվերոտ և խոնավ միջավայրերին: Բացի պտերներից, առկա են տարբեր լայնատերև խոտաբույսեր և ցածրահասակ բույսեր, որոնք ձևավորում են շարունակական բուսածածկ՝ խարբուկ խոշորածաղիկ /Lapsana grandiflora/, սինդրիկ օղակավոր /Polygonatum verticillatum/, ոզնախոտ հավաքված /Dactylis glomerata/, եղեսպակ կպչուն /Salvia glutinosa/,

այծմորուք արևելյան /Galega orientalis/, Ատամնախոտ հինգտերևյան /Dentaria quingefolia/ և այլ տեսակներ:

Հողի մակերեսը ծածկված է նախորդ տարիների չոր տերևներով և բուսական մնացորդներով: Այդ շերտերը կարևոր դեր ունեն օրգանական նյութերի քայքայման, հողի բերրիության բարձրացման և խոնավության պահպանման գործում: Դիտարկված հատվածներում շատ են հանդիպում մասնավորավես այծյամների նստատեղեր, կրծողների բներ և միջատների թրթուռներ: 2026 թվականի 2-րդ եռամսյակում անտառային հատվածներում նկատվում են մեծ թվաքանակով թիթեռներ՝ մասնավորապես Pieris, Erebia medusa , Argynnis paphia տեսակները:

Pieris Erebia medusa Argynnis paphia

Այս տարվա եղանակային պայմանների՝ մասնավորապես առատ ձյան և անձրևների, ինչպես նաև գերխոնավ լինելու պատճառով ծառաբույսերի և խոտաբույսերի մոտ ծաղկման և պտղակալման՝ ֆենոլոգիական փուլերը համեմատած նախկին տարիների համեմատ միջինում 12 օրից 1 ամսվա կտրվածքով ուշացում է գրանցվել: Բավականին շատ են սնկատեսակները:

Հաղարծին տեղամաս մասնաճյուղի դեպի Թաքնված ջրվեժ տանող ճանապարհի տարբեր հատվածներում գրանցվել է կարմիր գրքային տեսակ Հողմածաղիկ գորտնուկայինը / Վարդակակաչ գորտնուկային, Anemone ranunculoides/: Հիմնականում հանդիպում է փոքր խմբերի տեսքով, պոպուլյացիայի վիճակը համեմատաբար կայուն է: Տեսակին սպառնող վտանգները հիմնականում կապված են անտառային էկոհամակարգերի խախտման և զբոսաշրջային ճնշման հետ:

Ուսումնասիրվել է Դիլիջան տեղամաս մասանճյուղի /40⁰40'20,80"N, 44⁰50'34,27"E/ , որն իրենից ներկայացնում է ենթալպյան մարգագետնային կենսամիջավայր և բնութագրվում է բարձր ֆլորիստիկական բազմազանությամբ, խիտ բուսածածկույթով և բնական էկոլոգիական գործընթացների պահպանվածությամբ: Կենսամիջավայրը ձևավորվել է լեռնային ռելիեֆի պայմաններում և հանդիսանում է տվյալ լանդշաֆտի բնորոշ բուսականության կարևոր բաղադրիչներից մեկը: Բուսածածկույթը շարունակական է՝ զբաղեցնելով տարածքի

մակերեսի շուրջ 90–100 %-ը: Գերակշռում են բազմամյա խոտաբույսերը, որոնք տարբեր կենսաբանական խմբերի ներկայացուցիչներ են և ապահովում են տեսակային բարձր բազմազանություն: Ուսումնասիրության պահին բուսականության զգալի մասը գտնվում էր ակտիվ վեգետացիայի և ծաղկման փուլում, ինչը վկայում է բույսերի բնականոն ֆենոլոգիական զարգացման և կենսամիջավայրի բարենպաստ էկոլոգիական պայմանների մասին: Դիտարկումների ընթացքում որպես դոմինանտ տեսակներ գրանցվել են անմոռուկ /Myosotis sp./, գորտնուկ /anunculus sp./ ինչպես նաև հողմածաղիկ /Anemone sp./ ցեղերի ներկայացուցիչներ, որոնք ձևավորում են խիտ և տարածականորեն հավասարաչափ բաշխված բուսախմբեր: Հատկապես անմոռուկի և հողմածաղկի զանգվածային ծաղկումը բնորոշ է խոնավ, լավ պահպանված լեռնամարգագետնային էկոհամակարգերին և կարող է դիտարկվել որպես տվյալ կենսամիջավայրի բարենպաստ վիճակի ցուցիչ: Ուսումնասիրված հատվածում չեն արձանագրվել հողի էրոզիայի արտահայտված օջախներ, սողանքային երևույթներ, մեխանիկական խախտումներ կամ հրդեհների հետքեր: Չեն դիտվել նաև ինտենսիվ արածեցման, ճանապարհաշինական աշխատանքների, աղբի կուտակման կամ այլ մարդածին ազդեցությունների ակնհայտ դրսևորումներ: Բուսական ծածկույթի ամբողջականությունը և բույսերի լավ կենսունակությունը վկայում են կենսամիջավայրի բարձր պահպանվածության աստիճանի մասին: Ծաղկող բույսերի առատությունը ստեղծում է կարևոր կերային բազա փոշոտող միջատների համար՝ նպաստելով էկոհամակարգի ֆունկցիոնալ կայունությանը և բնական վերարտադրողական գործընթացներին:Կենսամիջավայրի ընդհանուր էկոլոգիական վիճակը գնահատվում է որպես բարենպաստ: Դիտարկումների ընթացքում չեն արձանագրվել կենսամիջավայրի դեգրադացիայի կամ կենսաբազմազանության նվազման մասին վկայող ցուցանիշներ: Միաժամանակ, հաշվի առնելով լեռնային մարգագետինների զգայունությունը կլիմայական փոփոխությունների և հնարավոր մարդածին ճնշումների նկատմամբ, նախատեսվում է շարունակական մոնիթորինգի իրականացումը՝ բուսականության կառուցվածքի, տեսակային կազմի և ցուցիչ տեսակների պոպուլյացիոն դինամիկայի երկարաժամկետ գնահատման նպատակով:

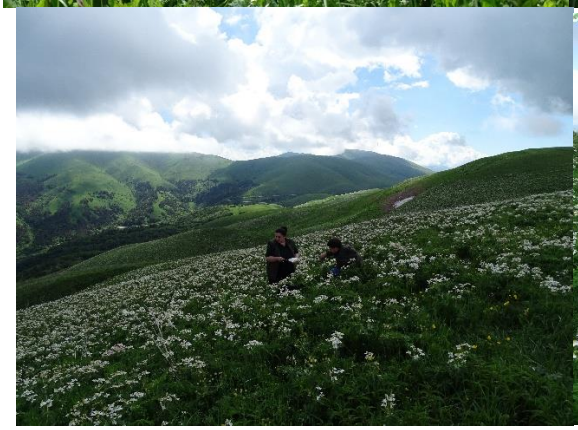

«Դիլիջան» ազգային պարկի կենդանական աշխարհի տեղաշարժի, ուսումնասիրություն և տվյալների վերլուծություն

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում կենդանական աշխարհի տեսակային կազմի, տարածվածության, տարածական տեղաշարժերի և պոպուլյացիաների վիճակի գնահատման նպատակով հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել են մոնիթորինգային աշխատանքներ և հավաքագրվել համապատասխան դաշտային տվյալներ: 2026 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում, եղանակային անբարենպաստ պայմաններով պայմանավորված, ֆոտոթակարդների տեղադրումն իրականացվել է սահմանափակ ծավալով, ինչի արդյունքում դրանց միջոցով ստացված տեղեկատվության քանակը եղել է համեմատաբար նվազ: Այդ պատճառով կենդանիների տարածվածության վերաբերյալ հիմնական տեղեկատվությունը հավաքագրվել է դաշտային հետազոտությունների ընթացքում

հայտնաբերված հետքերի, կենսագործունեության այլ նշանների /արտաթորք, քերծվածքներ, հետքեր և այլն/, ինչպես նաև ուղղակի տեսադիտարկումների հիման վրա: Մոնիթորինգային աշխատանքների արդյունավետությունն ապահովելու նպատակով ձևավորվել է դիտարկման միասնական ցանց, որը ներառում է մշտական և սեզոնային /ժամանակավոր/ դիտակետեր, ինչպես նաև երթուղային ուսումնասիրությունների համակարգ: Դիտարկումներն իրականացվել են նախապես ընտրված երթուղիներով՝ պարբերական շրջայցերի, ստուգայցերի և դաշտային հետազոտությունների միջոցով, ինչը հնարավորություն է տալիս ստանալ կենդանական աշխարհի տարածական բաշխվածության և սեզոնային ակտիվության վերաբերյալ համադրելի տվյալներ: Հաշվետու ժամանակահատվածում արձանագրվել է գորշ արջի /*Ursus arctos*/ հանդիպումների հաճախականության աճ, հատկապես երկրորդ եռամսյակի ընթացքում: Բացի հասուն առանձնյակներից, գրանցվել են նաև 1–2 քոթոթներից կազմված ընտանեկան խմբեր, ինչը վկայում է տեսակի հաջող վերարտադրության և կենսամիջավայրի բարենպաստ պայմանների մասին: Դաշտային դիտարկումների ընթացքում առավել հաճախ արձանագրվել են աքիս /*Mustela nivalis*/, քարակզաքիս /*Martes foina*/ և սովորական աղվես /*Vulpes vulpes*/տեսակները, որոնք լայնորեն տարածված են ազգային պարկի անտառային և թփուտային կենսամիջավայրերում: Նրանց պարբերական գրանցումները վկայում են գիշատիչ կաթնասունների կայուն ներկայության և էկոհամակարգի սննդային կապերի բնականոն գործունեության մասին: Ազգային պարկի տարածքում լայն տարածվածություն ունի նաև պարսկական սկյուռը /Sciurus persicus/, որի առավել բարձր խտությունը գրանցվել է եղջերուների բազմացման կենտրոնին հարակից անտառային հատվածներում: Տեսակի տեղային առատությունը, հավանաբար, պայմանավորված է տվյալ տարածքում կերային ռեսուրսների առատությամբ և կենսամիջավայրի բարենպաստ պայմաններով: Հաշվետու ժամանակահատվածում արձանագրվել են նաև մի շարք այլ կաթնասուններ և դրանց կենսագործունեության հետքեր, մասնավորապես՝ եվրասիական լուսան /*Lynx lynx*/, գորշ արջ /*Ursus arctos*/, եվրոպական այծյամ /*Capreolus capreolus*/, անտառային կատու (*Felis silvestris*/, եվրոպական գորշուկ /*Meles meles*/, վայրի խոզ /*Sus scrofa*/,, ինչպես նաև կզաքիսների ընտանիքի /*Mustelidae*/ մի շարք ներկայացուցիչներ: Այս տեսակների գրանցումները փաստում են, որ «Դիլիջան» ազգային պարկը շարունակում է պահպանել բարձր կենսաբազմազանություն և ապահովել խոշոր ու միջին չափերի կաթնասունների համար բարենպաստ կենսամիջավայրեր:

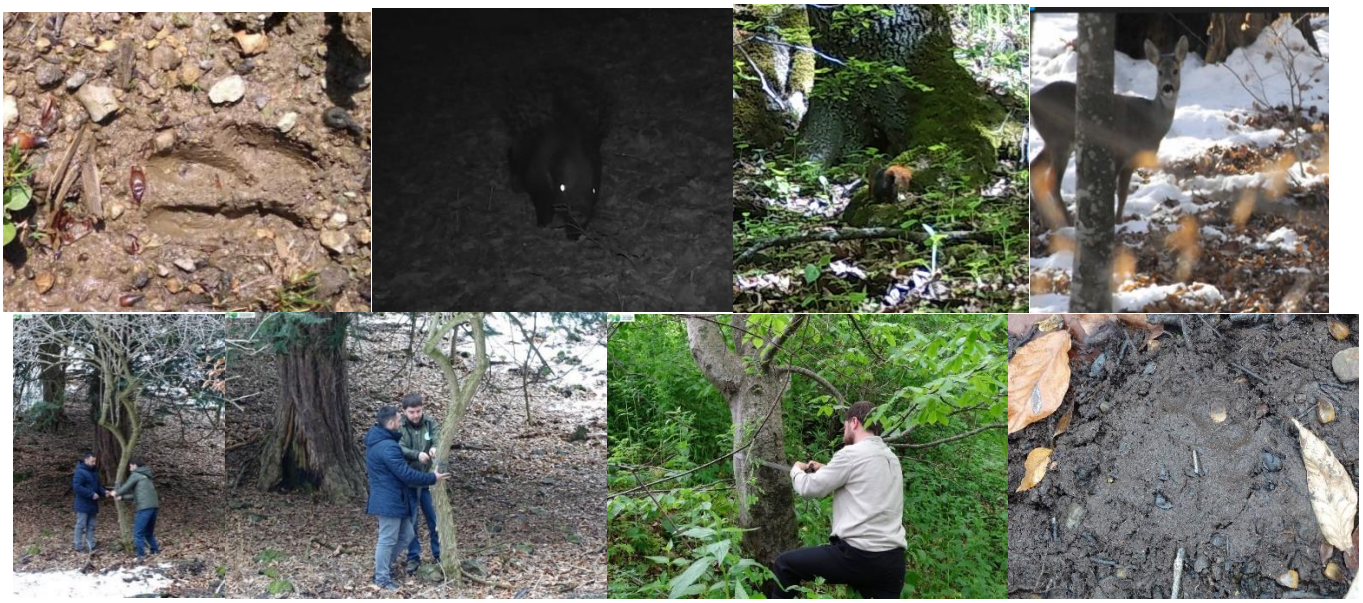

«Դիլիջան» ազգային պարկի «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուի բազմացման կենտրոն»-ի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում

Դիտայցեր են իրականացվել «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»-ում՝ եղջերուների մոտ կենսաֆիզոլոգիական փոփոխությունների, արտաքին կառուցվածքի (մազածածկույթի փոփոխության, եղջյուրների փոխարինման), ինչպես նաև վերարտադրության վերաբերյալ տվյալների հավաքագրման նպատակով: 2026 թվականիառաջին կիսամյակում կենտրոնում ծվել է 4 ձագ: Եղջերուների կենտրոնում իրականացվել են կենդանիների անհատական հաշվառման, նույնականացման և տվյալների համակարգված գրանցման աշխատանքներ, որոնց նպատակն է ապահովել առանձնյակների շարունակական մոնիթորինգը, կենսաբանական վիճակի գնահատումը և պոպուլյացիայի կառավարման համար անհրաժեշտ տեղեկատվական բազայի ձևավորումը: Աշխատանքների իրականացման ընթացքում յուրաքանչյուր առանձնյակի համար լրացվել է անհատական հաշվառման քարտ, որտեղ ներառվել են կենդանու հիմնական կենսաբանական և նույնականացման տվյալները՝ անհատական համար, ծննդյան ամսաթիվ, սեռ, անվանում (առկայության դեպքում), մորթու գունավորում, կենդանի զանգված, նույնականացման համար (չիպ կամ պիտակ), ինչպես նաև առողջական վիճակին և կենսաբանական առանձնահատկություններին վերաբերող նշումները: Հավաքագրված տեղեկատվության հիման վրա ձևավորվել և պարբերաբար թարմացվել է էլեկտրոնային տվյալների բազա, որը հնարավորություն է տալիս իրականացնել յուրաքանչյուր առանձնյակի կենսական

ցուցանիշների երկարաժամկետ դիտարկում, հետևել աճի, զարգացման, վերարտադրության, տեղափոխման և այլ կենսաբանական գործընթացների դինամիկային:

«Դիլիջան» ազգային պարկի՝ «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»-ի եղջերուների

№	Ծննդյան մսաթիվ /Date of birth/	Ծննդյան վայրը /Place of birth/	Սեռը /Sex/	Անուն /Name/	Գունավորում /Color/	Քաշը /Weight/	Հատուկ նշաններ /Markings/	Նույնականացման համար /ID number/
1	28.05.2018թ	Իրան	արական	Փալվար-Palvar	Dark brown	150կգ	1801	051090032300691
2	14.05.2017թ	Իրան	արական	Զագրոս-Zagros	Dark brown	170կգ	1802	051090032300700
3	07.05.2021թ	ԴԱՊ	արական	Գոշ-Gosh	Dark brown	70կգ	1803	051090032300713
4	12.06.2021թ	ԴԱՊ	արական	Հատիս-Hatis	Dark brown	70կգ	1804	051090032300712
5	22.05.2017թ	Իրան	արական	Տաֆտան-Taftan	Dark brown	120կգ	1805	051090032300715
6	03.06.2018թ	Իրան	արական	Նադեր-Nader	Dark brown	110կգ	1806	05109003230084
7	27.05.2017թ	Իրան	իգական	Անահիտա-Anahita	Dark brown	90կգ	1807	051090032300848
8	12.05.2018թ	Իրան	իգական	Arezou	Dark brown	90կգ	1808	051090032300843
9	02.05.2019թ	ԴԱՊ	իգական	Dina	Dark brown	75կգ	1809	051090032300847
10	14.05.2017թ	Իրան	արական	Abbas	Dark brown	200կգ	1810	051090032300846
11	18.05.2019թ	ԴԱՊ	իգական	Zina	Dark brown	90կգ	1811	051090032300842
12	17.05.2020թ	ԴԱՊ	արական	Masis	Dark brown	120կգ	1812	051090032300860
13	22.06.2021թ	ԴԱՊ	արական	Garnuk	Dark brown	50կգ	1813	051090032300857
14	26.05.2017թ	Իրան	իգական	Dilara	Dark brown	110կգ	1814	051090032300858
15	12.05.2018թ	Իրան	իգական	Azita	Dark brown	80կգ	1815	051090032300844
16	19.05.2018թ	Իրան	իգական	Ariana	Dark brown	80կգ	1816	051090032300849
17	07.05.2018թ	Իրան	իգական	Elnaz	Dark brown	80կգ	1817	051090032300851
18	25.05.2018թ	Իրան	իգական	Darya	Dark brown	80կգ	1818	051090032300850
19	19.05.2021թ	ԴԱՊ	իգական	Parzik	Dark brown	70կգ	1819	051090032300853
20	08.05.2021թ	ԴԱՊ	արական	Areg	Dark brown	90կգ	1820	051090032300859
21	07.06.2021թ	ԴԱՊ	արական	Siz	Dark brown	70կգ	1821	051090032300856
22	14.05.2021թ	Իրան	իգական	Nare	Dark brown	75կգ	1822	051090032300852
23	16.06.2018թ	ԴԱՊ	արական	Dili	Dark brown	220կգ	1823	051090032300854
24	16.05.2015թ	Իրան	իգական	Urmiya	Dark brown	150կգ	AY4	
25	08.05.2015թ	Իրան	իգական	Khanum	Dark brown	140կգ	AY3	051090032300845
26	04.05.2022թ	ԴԱՊ	արական	Մնաց	Dark brown		1833	051090032300433
27	12.05.2022թ	ԴԱՊ	արական	Մեսրոպ	Dark brown		1834	0510900323004429
28	10.05.2022թ	ԴԱՊ	իգական	Մարի	Dark brown		1835	051090032300421
29	22.05.2022թ	ԴԱՊ	արական	Մամիկ	Dark brown		1836	051090032300435
30	01.06.2022թ	ԴԱՊ	իգական	Լարա	Dark brown		1837	051090032300423
31	04.06.2022թ	ԴԱՊ	արական	Մարտին	Dark brown		1838	051090032300422
32	10.06.2022թ	ԴԱՊ	արական	Մարատ	Dark brown		1839	051090032300439
33	18.06.2022թ	ԴԱՊ	իգական	Լոլա	Dark brown		1840	051090032300438
34	17.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Պետրոս	Dark brown		41	
35	07.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Սիփան	Dark brown		28	
36	11.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	X	Dark brown			
37	10.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Սարո	Dark brown		29	
38	31.08.2023թ	ԴԱՊ	իգական	Կարին	Dark brown		42	
39	02.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Մուրադ	Dark brown		26	
40	30.05.2023թ	ԴԱՊ	արական	Ուտիկ	Dark brown		25	
41	25.05.2023թ	ԴԱՊ	արական	Եփրեմ	Dark brown		24	
42	15.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Վազգ	Dark brown		30	

43	26.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Վարո	Dark brown		32	
44	17.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Բալո	Dark brown		31	
45	02.06.2023թ	ԴԱՊ	արական	Սերոբ	Dark brown		27	
46	06.07.2024թ	ԴԱՊ	արական	Մուշեղ	Dark brown		1853	0643090000753066
47	10.06.2024թ	ԴԱՊ	իգական	Լարա	Dark brown		1856	0643090000753071
48	06.07.2024թ	ԴԱՊ	արական	Սուրեն	Dark brown		48	0643078798004726
49	10.06.2024թ	ԴԱՊ	արական	Լուսո	Dark brown		1850	0643090000753389
50	10.06.2024թ	ԴԱՊ	արական	Լիզա	Dark brown		1854	0643090000753069
51	11.08.2024թ	ԴԱՊ	արական	Սեթո	Dark brown		44	0643090000753381
52	06.07.2024թ	ԴԱՊ	իգական	Լիդա	Dark brown		45	
53	25.08.2024թ	ԴԱՊ	իգական	Նանե	Dark brown		52	0900215000477164 0643090000753399
54	03.09.2024թ	ԴԱՊ	իգական	Նարա	Dark brown		47	
55	11.08.2024թ	ԴԱՊ	արական	Սարո	Dark brown		46	
56	25.05.2025թ	ԴԱՊ	արական	Բուզանդ	Dark brown		1861	051090032300855
57	29.05.2025թ	ԴԱՊ	իգական	Նադիա	Dark brown		1859	051090032300427
58	27.05.2025թ	ԴԱՊ	իգական	Փիրուզ	Dark brown		1858	051090032300434
59	17.06.2025թ	ԴԱՊ	իգական	Լիդիյա	Dark brown		1860	
60	24.05.2025թ	ԴԱՊ	արական	Բյուզանդ	Dark brown		1857	051090032300428
1	24.05.2026	ԴԱՊ	իգական		Dark brown		1862	
2	01.06.2026	ԴԱՊ	արական		Dark brown		1863	
3	04.06.2026	ԴԱՊ	իգական		Dark brown		1864	
4	04.06.2027	ԴԱՊ	արական		Dark brown		1865	
5								

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում ինվազիվ և էքսպանսիվ բուսատեսակների ուսումնասիրություն

2026 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում իրականացվել են նախապատրաստական և դաշտային աշխատանքներ՝ ուղղված «Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում ինվազիվ և էքսպանսիվ բուսատեսակների տեսակային կազմի, տարածվածության և էկոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրման նպատակով: Հավաքագրվել և համակարգվել են տվյալներ նշված տեսակների պոտենցիալ աճելավայրերի, կենսաբանական և էկոլոգիական առանձնահատկությունների, վեգետացիոն շրջանի, ինչպես նաև տարածման հնարավոր ուղիների վերաբերյալ:Հաշվետու ժամանակահատվածում կազմակերպվել են երթուղային շրջայցեր և դիտայցեր, իրականացվել են բուսատեսակների վիզուալ դիտարկումներ, ֆոտոֆաստագրում, ինչպես նաև տեղադրվել են կետային փորձահրապարակներ /1×1 մ և 3×3 մ չափերով/՝ տեսակային կազմի, պոպուլյացիաների խտության, ծածկույթի և տարածական բաշխվածության գնահատման նպատակով: Բուսատեսակների աճի և զարգացման տարբեր ֆենոլոգիական փուլերում նախատեսվում է շարունակական մոնիթորինգ՝ ուղղված դրանց պոպուլյացիաների դինամիկայի, աճելավայրերի փոփոխությունների և բնական էկոհամակարգերի վրա հնարավոր ազդեցության գնահատմանը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում որպես թիրախային ընտրվել են 4 ինվազիվ բուսատեսակներ, որոնք նախորդ տարիների ուսումնասիրությունների արդյունքներով ազգային պարկի տարածքում առավել հաճախ են արձանագրվել ՝ Կտուցախոտ արևելյան /Rhynchocorys orientalis /, Տատասկ ալեհեր /Cirsium incanum/, Կոնիզա կանադական /Conyza canadensis/ և Ամբրոզիա օշինդրատերև /Ambrosia artemisiifolia/: 2026 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում իրականացվել են նպատակային հետազոտություններ Cirsium incanum, Conyza canadensis և Ambrosia artemisiifolia տեսակների տարածվածության, աճելավայրերի, պոպուլյացիոն վիճակի և տարածման ինտենսիվության գնահատման ուղղությամբ: Հետազոտությունների արդյունքները ցույց են տվել, որ նշված տեսակները հիմնականում հանդիպում են ճանապարհների եզրերին, բաց տարածքներում, խախտված կենսամիջավայրերում և զբոսաշրջային բարձր ծանրաբեռնվածություն ունեցող հատվածներում, ինչը վկայում է մարդածին գործոնների կարևոր դերի մասին դրանց տարածման գործընթացում: Տատասկ ալեհեր /Cirsium incanum/ տեսակի առավել բարձր խտություն արձանագրվել է «Դիլիջան» և Գոշ տեղամաս մասնաճյուղերում: Տեսակը հիմնականում տարածված է անտառային ճանապարհների եզրերին և հարակից բաց տարածքներում՝ չներթափանցելով անտառային կենսամիջավայրերի խորքային հատվածներ: Պատահականության սկզբունքով ընտրված հատվածներում իրականացված հաշվարկների համաձայն՝ ուսումնասիրված տեղամասերում մեկ քառակուսի մետրի հաշվով արձանագրվել է միջինում 6–10 առանձնյակի,կան դեպքեր երբ դրանց թիվը հասնում է 15-20: Այնուամենայնիվ, հաշվետու ժամանակահատվածի ուսումնասիրությունների արդյունքներով ազգային պարկի բնական անտառային էկոհամակարգերում Տատասկ ալեհեր /Cirsium incanum/ տեսակի ինտենսիվ ներթափանցման, զանգվածային տարածման կամ տեղական բուսական համակեցությունների նկատմամբ արտահայտված ագրեսիվ վարքագծի դրսևորման փաստեր չեն արձանագրվել: Ներկայումս տեսակի տարածումը հիմնականում սահմանափակվում է խախտված և ճանապարհամերձ կենսամիջավայրերով, սակայն դրա հետագա տարածման կանխարգելման նպատակով անհրաժեշտ է շարունակական մոնիթորինգ և վաղ հայտնաբերման միջոցառումների իրականացում:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարբեր էկոհամակարգերից 30 բուսատեսակներից հերբարիումների պատրաստում

«Դիլիջան» ազգային պարկում իրականացված դաշտային ուսումնասիրությունների շրջանակներում կատարվել են բուսատեսակների զանազանման, ֆոտոփաստագրման, նմուշառման, չորացման և հերբարիումային նմուշների պատրաստման աշխատանքներ: Հերբարիումների պատրաստումն իրականացվում է ազգային պարկի բուսական աշխարհի փաստաթղթավորման, հավաքածուների համալրման և բնապահպանական կրթության ու իրազեկման նպատակով՝ որպես դիդակտիկ և ցուցադրական նյութ: 2026 թվականի երկրորդ եռամսյակի ընթացքում դաշտային այցերի արդյունքում հավաքագրվել 10 բուսատեսակի նմուշ: Նմուշների հավաքագրումն իրականացվել է բույսերի վեգետացիոն և գեներատիվ զարգացման առավել տեղեկատվական փուլերում՝ պահպանելով հերբարիումային նյութերի հավաքման և մշակման ընդունված մեթոդական պահանջները: Հերբարիումային նմուշների հավաքագրման և մշակման աշխատանքները կշարունակվեն նաև հաջորդ եռամսյակներում՝ նպատակ ունենալով ընդլայնել ազգային պարկի բուսական աշխարհի գիտական հավաքածուն, համալրել հազվագյուտ, էնդեմիկ, ինվազիվ և ցուցիչ տեսակների ներկայացվածությունը:Նախատեսված է հերբարիումային նմուշներ հավաքել նաև ծառաբույսերից, աշխատանքները կիրականացվել հաջորդ եռամսյակների ընթացքում՝ ծառաբույսերի սերմերի և պտուղների լիարժեք ձևավորման ժամանակահատվածում:

Թեյերի և թուրմերի համար օգտագործվող 5 անուն բուսատեսակների հավաքում և փաթեթավորում

2026 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում դիտայցերի և շրջայցերի շրջանակում բոլոր տեղամաս–մասնաճյուղերից, բույսերի օգտագործման կենսաբանական և ֆենոլոգիական առավել նպաստավոր ժամանակահատվածներում, իրականացվել են թեյերի, թուրմերի և այլ բուսական պատրաստուկների համար նախատեսված դեղաբույսերի հավաքման, տեսակավորման և չորացման աշխատանքներ: Աշխատանքներն իրականացվել են սահմանված տեխնոլոգիական պահանջներին համապատասխան և կրում են շարունակական բնույթ:

Հավաքված բուսատեսակներն են՝

1. Mentha longifolia – Դաղձ երկարատերև
2. Thymus collinus – Ուրց բլրակային

էկոկրթական, ճանաչողական, դասընթաց – սեմինարների իրականացում ուսումնական հաստատությունների սաների, էկոխմբակների համար

Գոշի հիմնական դպրոց */ մասնակիցների թիվը 22/*

Բնապահպանական կրթության, շրջակա միջավայրի մասին գիտելիքների ձեռքբերման, բնապահպանական գործունեության հմտությունների և ընդհանուր բնապահպանական մշակույթի ձևավորման նպատակով «Դիլիջան» ազգային պարկի գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Գոշի հիմնական դպրոց: Այցելության շրջանակում 5–9-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել և անցկացվել ինտերակտիվ բնապահպանական և էկոկրթական դասընթաց-սեմինար: Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի

կենսաբազմազանությունը, Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներն ու կենդանատեսակները, անդրադարձ է կատարվել բնության մեջ մարդու վարվելականոններին, ինչպես նաև բնության պահպանության կարևորությանը:

Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց */ մասնակիցների թիվը 25 /*

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Դիլիջան համայնքի Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց: Այցելության շրջանակներում 5-8-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել և ներկայացրել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոկրթական դասընթաց սեմինար, հագեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ.

- ✓ ՀՀ Կարմիր գիրք: Կարմիր գրքային տեսակները «Դիլիջան» ազգային պարկում
- ✓ Անտառ, ծառահատումներ և դրանց հետևանքները

Դիլիջանի Ավագ դպրոց */ մասնակիցների թիվը 15/*

«Դիլիջան» ազգային պարկի այցելուների կենտրոն են այցելել Դիլիջանի Ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի սաները, նախագծային աշխատանքի ղեկավար, կենսաբանության ուսուցչուհի Ս. Սարուխանյանի գլխավորությամբ: Աշակերտների համար իրականացվել է սեմինար-քննարկում, «Դիլիջան համայնքում անտառահատման վտանգները և ինչպես աջակցել Դիլիջանի կենսաբազմազանության ապահովմանը» նախագծային աշխատանքի իրականացման շրջանակներում : Կազմակերպվել է քննարկում ազգային պարկում հնարավոր ծառահատումների և դրա հետևանքների վերաբերյալ: Աշակերտների կողմից հնչեցված հարցերին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Ինչպես նաև քննարկվել են կենսաբազմազանության կարևորության և դրա պահպանությանն ուղղված ծրագրերն ու միջոցառումները:

Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց */ մասնակիցների թիվը 23/*

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի նախաձեռնությամբ Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց»-ի 5–6-րդ դասարանների աշակերտների համար անց է կացվել «Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» թեմայով էկոկրթական դասընթաց՝ նվիրված վայրի բնության պահպանության հիմնախնդիրներին և կենսաբազմազանության արժեքավորմանը: Դասընթացի շրջանակում ներկայացվել է վայրի բնության պահպանության կարևորությունը, ընդգծվել մարտի 3-ին նշվող Վայրի բնության համաշխարհային օրվա

խորհուրդը, «Կարմիր գրքի» նշանակությունը՝ որպես հազվագյուտ և վտանգված բույսերի, կենդանիների և սնկերի պահպանության կարևոր գործիք: Հատուկ անդրադարձ է կատարվել «Դիլիջան» ազգային պարկին բնորոշ և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներին՝ շեշտադրելով դրանց պահպանության անհրաժեշտությունը և մարդու պատասխանատվությունը բնական միջավայրի նկատմամբ: Դասընթացն իրականացվել է ինտերակտիվ ձևաչափով. աշակերտները մասնակցել են հիշողությունն ու ուշադրությունը զարգացնող բնապահպանական խաղերի, պատասխանեցին թեմատիկ հարցերին և ամրապնդել՝ ստացած գիտելիքները:

Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց-մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամներ */ մասնակիցների թիվը 27/*

Անտառների միջազգային օրվա և Անտառագետի օրվա առթիվ «Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց: Այցի շրջանակում մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամների համար կազմակերպվել է էկոկրթական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում ներկայացվել և քննարկվել են հետևյալ թեմաները՝

- ✓ Անտառների դերը և դրանց պահպանության կարևորությունը
- ✓ Ծառահատումների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա
- ✓ Անտառագետի մասնագիտությունը և դրա կարևոր առաքելությունը

Դասընթացի ընթացքում հատուկ ընդգծվել է անտառները կենսական նշանակությունը, կենսաբազմազանության պահպանման, կլիմայական հավասարակշռության ապահովման կարևորությունը մարդու բարեկեցության համար: Միաժամանակ կարևորվել է անտառագետի մասնագիտության առանցքային դերը՝ բնական ռեսուրսների պահպանության և կայուն կառավարման գործընթացում:Հանդիպումն ամփոփվել է ակտիվ հարցուպատասխանի ձևաչափով, ինչը հնարավորություն է տվել աշակերտներին խորացնել իրենց գիտելիքները և ձևավորել պատասխանատու ու հոգատար վերաբերմունք բնության նկատմամբ:

Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի 6–8-րդ դասարանների աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 56/*

«Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցները Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի 6–8-րդ դասարանների աշակերտների համար, ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության «Անվտանգ և ապահով կրթական միջավայր» տարվա կարգախոսի շրջանակներում, անցկացրել են դասընթաց՝ «Հրդեհներ, սողանքներ և բնապահպանական անվտանգություն» թեմայով: Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել են բնական աղետները, դրանց առաջացման պատճառները և հնարավոր հետևանքները: Բացի այդ, անդրադարձ է կատարվել ազգային պարկի կարևորությանը, կենսաբազմազանությանը և դրա պահպանության անհրաժեշտությանը: Դասընթացն ավարտվել է քննարկված թեմաների շուրջ հարցուպատասխանի միջոցով:

Դիլիջանի ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 68/*

«Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցները հանդիպել են Դիլիջանի ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտների հետ՝ նրանց ներգրավելով հետաքրքիր և ինտերակտիվ դասընթացում: Դասընթացը անց է կացվել ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության «Անվտանգ և ապահով կրթական միջավայր» կարգախոսի շրջանակում ՝ «Հրդեհներ, սողանքներ և բնապահպանական անվտանգություն» թեմայով: Որի շրջանակներում ներկայացվել է բնական աղետների առաջացման պատճառները, դրանց հնարավոր հետևանքները տարբեր իրավիճակներում:

Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի պատանի կենսաբանները */ մասնակիցների թիվը 14/*

«Դիլիջան» ազգային պարկում հյուրընկալվել են Դիլիջանի թիվ 4 հիմնական դպրոցի «պատանի կենսաբաններ» խմբակի սաները: Խմբակի սաների համար կազմակերպվել է բաց քննարկում հետևյալ թեմաներով.

- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի գործունեությունն ու նպատակը,
- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները:

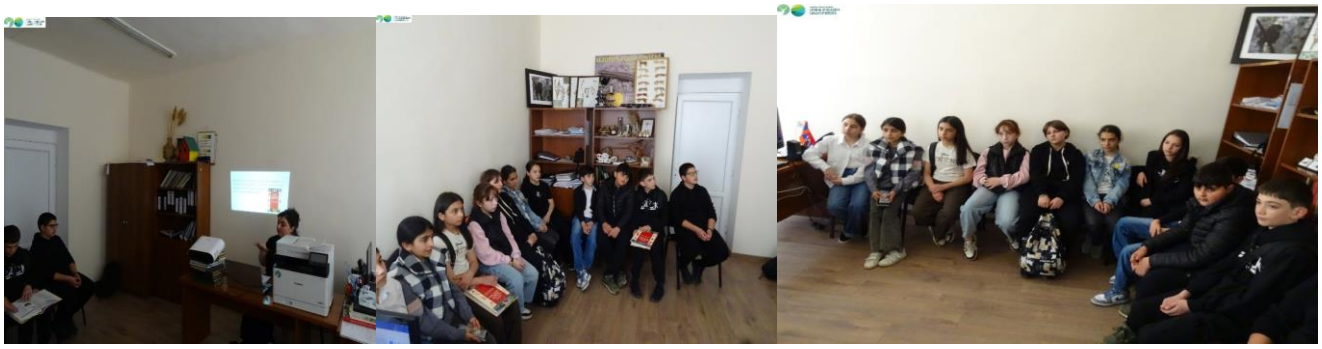

Վանաձորի Մեսրոպ Մաշտոցի անվան թիվ 15 հիմնական դպրոց */ մասնակիցների թիվը 20/*

7-րդ և 9-րդ դասարանների աշակերտները ազգային պարկ էին այցելել «Բույսերի դերը մեր կյանքում. Բնական ներկեր» և ՝ «Դեղաբույսերի օգտագործումը բժշկության մեջ» թեմաներով նախագծային աշխատանքների իրականացման շրջանակներում: Աշակերտների համար կազմակերպվել է բաց քննարկում-դասընթաց հետևյալ թեմաներով.

- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի գործունեությունն ու նպատակը,
- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները
- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի դեղաբույսերը և դրանց կիրառումը

Աշակերտները դաշտային պայմաններում հավաքեցին դեղաբույսեր նախագծային աշխատանքի շրջանակներում օգտագործելու նպատակով:

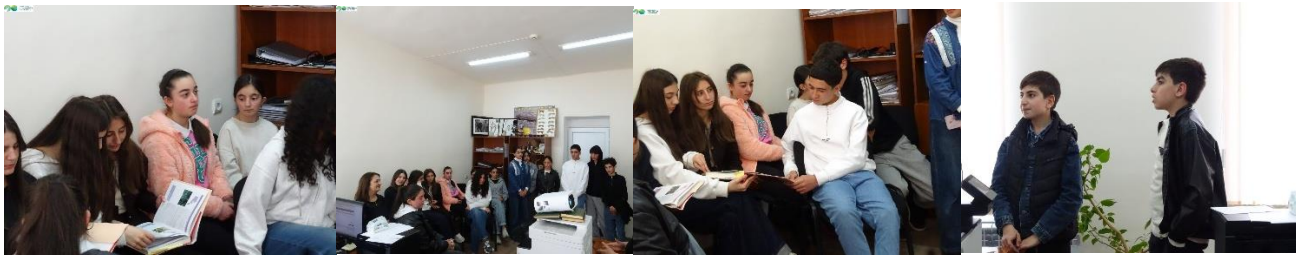

Դիլիջանի ավագ դպրոց 12-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 8/*

Դիլիջանի ավագ դպրոց 12-րդ դասարանի աշակերտների համար իրականացվել է դասընթաց-քննարկում սնկերի թեմայով: Աշակերտներն ազգային պարկ էին այցելել նախագծային աշխատանքի շրջանակներում՝ կենսաբանության ուսուցչուհի Ս. Սարուխանյանի գլխավորությամբ: Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել են սնկերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները, ագարիկոմիցետների, աֆիլոֆորային և գաստերոմիցետների հիմնական խմբերը, դրանց էկոլոգիական նշանակությունն ու դերը անտառային էկոհամակարգերում: Աշակերտներին տրամադրվել են նաև սնկերի տարբեր նմուշներ՝ թեման

առավել գործնական և հետաքրքիր ձևով ուսումնասիրելու նպատակով: Քննարկումն անցել է ակտիվ և ինտերակտիվ մթնոլորտում՝ հարցուպատասխանի ու կարծիքների փոխանակման միջոցով, նպաստելով աշակերտների բնապահպանական գիտելիքների ընդլայնմանն ու բնության նկատմամբ պատասխանատու վերաբերմունքի ձևավորմանը:

Դիլիջանի թիվ 4 հիմնական դպրոցի 3-րդ դասարանի աշակերտներ
/ մասնակիցների թիվը 27/

Աշակերտների համար կազմակերպվել է հետաքրքիր և ուսուցողական էկոկրթական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում սահապատկերների միջոցով բացահայտել են «Դիլիջան» ազգային պարկի հարուստ կենսաբազմազան աշխարհը՝ ծանոթանալով մեր անտառների բուսական ու կենդանական եզակի տեսակներին:Աշակերտները մեծ հետաքրքրությամբ ուսումնասիրել ՀՀ Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գիրքը, հերբարիումային նմուշները, լսել բնության մասին հետաքրքրաշարժ պատմություններ և ակտիվորեն մասնակցել հարցուպատասխանին ու ճանաչողական խաղերին:

Սարիգյուղի Համլետ Աթաբեկյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 23/*

Հայաստանի աշխարհագրություն և կենսաբանություն առարկաների շրջանակներում իրականացվող՝ ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների վերաբերյալ նախագծային աշխատանքի շրջանակում, «Դիլիջան» ազգային պարկ» են այցելել Սարիգյուղի Համլետ Աթաբեկյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտները:

Այցի ընթացքում ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցները սահապատկերների և դիտակտիկ նյութերի միջոցով աշակերտներին ներկայացվել են «Դիլիջան» ազգային պարկի հարուստ կենսաբազմազանությունը, բուսական և կենդանական աշխարհը, Կարմիր գրքում ընդգրկված տեսակները, ինչպես նաև բնության պահպանության կարևորությունը: Աշակերտները ծանոթացել են ազգային պարկի գործունեությանը, էկոտուրիզմի զարգացման ուղղություններին և ԴԱՊ-ի էկոկրթական ծրագրերին՝ ձեռք բերելով նոր գիտելիքներ հայրենի բնաշխարհի պահպանության վերաբերյալ: Դասընթացն ամփոփվել է «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն» այցով, որն աշակերտների համար դարձավ բնությանը մոտ լինելու և վայրի կենդանիներին ավելի լավ ճանաչելու յուրահատուկ հնարավորություն:

Արզնիի Սերգեյ Սարխոշևի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 7/*

Կենսաբազմազանության միջազգային օրվան ընդառաջ, Հայաստանի աշխարհագրություն և կենսաբանություն առարկաների շրջանակներում իրականացվող «Գոտիականություններում կենսաբազմազանության տարածվածությունը» նախագծային աշխատանքի շրջանակում, «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի աշխատակիցները հյուրընկալել են Կոտայքի մարզի Արզնիի Սերգեյ Սարխոշևի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներին: Էկոկրթական դասընթացը հագեցած էր հետաքրքիր ինտերակտիվ խաղերով և բացահայտումներով, որոնց ընթացքում աշակերտները ծանոթացան՝

- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանության պահպանության կարևորությանը,
- ✓ Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներին,
- ✓ ազգային պարկի էկոտուրիստական հնարավորություններին և զարգացման ուղղություններին:

Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 9-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 13/*

Կենսաբազմազանության միջազգային օրվա շրջանակներում «Դիլիջան» ազգային պարկի «Շամախյան» տեղամաս մասնաճյուղում անց է կացվել ծառատունկ, որը դարձավ բնության ու երիտասարդ սերնդի գեղեցիկ համագործակցության խորհրդանիշ: Ծառատունկին մասնակցել են Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 9-րդ դասարանի աշակերտները՝ ազգային պարկի

աշխատակիցների հետ միասին: Համատեղ ուժերով տնկվել է հացենի (Fraxinus) տեսակի շուրջ 200 տնկի:

Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 2-րդ դասարանի աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 27/*

Կենսաբազմազանության միջազգային օրվա շրջանակներում Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների կենտրոնի հարակից տարածքում տեղի ունեցավ թռչնաբների տեղադրում, որին մասնակցեցին Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 2-րդ դասարանի աշակերտները՝ ազգային պարկի աշխատակիցների ուղեկցությամբ: Փոքրիկները մեծ սիրով ու պատասխանատվությամբ տեղադրել են իրենց պատրաստած թռչնաբները՝ ևս մեկ փոքրիկ, բայց շատ կարևոր քայլ անելով բնության պահպանության ճանապարհին: Միջոցառման ընթացքում երեխաները ծանոթացել են թռչունների կարևոր դերին և սովորեցին, թե ինչպես կարելի է հոգ տանել մեր փետրավոր բարեկամների մասին:

Գոշի հիմնական դպրոցի աշակերտներ և ԴԱՊ-ի էկոխմբակի սաներ

/ մասնակիցների թիվը 30/

Շրջակա միջավայրի համաշխարհային օրվա շրջանակներում Գոշի հիմնական դպրոցում անցկացվեց ճանաչողական և կրթական սեմինար դպրոցականների համար, որը կազմակերպվել էր «Դիլիջան» ազգային պարկի, Երևանի պետական համալսարանի և Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի գիտաշխատող, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու Ռուզաննա Կիմի Պետրոսյանի նախաձեռնությամբ: Միջոցառումը նվիրված էր «Անհետացման եզրին գտնվող ժայռային մողես՝ Ռոստոմբեկովի (Darevskia rostombekowi) պահպանությունը» թեմային: Դպրոցականները ծանոթացան տեսակի կենսաբանական առանձնահատկություններին, տարածման արեալին, ինչպես նաև այն սպառնալիքներին, որոնք կարող են վտանգել նրա գոյությունը և հանգեցնել անհետացման: Սեմինարի ընթացքում առանձնահատուկ ուշադրություն դարձվեց կենսաբազմազանության պահպանության և բնության նկատմամբ պատասխանատու վերաբերմունքի ձևավորման կարևորությանը: Աշակերտները ակտիվորեն մասնակցեցին քննարկումներին, հետաքրքրությամբ հարցեր ուղղեցին մասնագետներին և կիսվեցին իրենց դիտարկումներով: Սեմինարից հետո մասնակիցների համար կազմակերպվել է գիտաճանաչողական արշավ դեպի Աղավնավանք, որի ընթացքում նրանք հնարավորություն ունեցան բնության մեջ անմիջականորեն ծանոթանալու տարածաշրջանի կենսաբազմազանությանը:

«Դիլիջան» ԱՊ ՊՈԱԿ-ի, գիտական բաժնի, 2026թվականի 1-ին կիսամյակի ընթացքում բնակչության էկոլոգիական կրթությանն ու դաստիարակությանն ուղղված դասընթացներ				
	Ամսաթիվ	**Դասընթացի թեման**	**Կրթական հաստատություն**	**Մասնակիցների թիվ**
1	05.02.2026թ	Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներն ու կենդանատեսակները, անդրադարձ է կատարվել բնության մեջ մարդու վարվելականոններին, ինչպես նաև բնության պահպանության կարևորությանը:	***Գոշի հիմնական դպրոց***	**22**
2	13.02.2026թ	Այցելության շրջանակներում 5-8-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել և ներկայացրել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոկրթական դասընթաց սեմինար, հագեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ.ՀՀ Կարմիր գիրք: Կարմիր գրքային տեսակները «Դիլիջան» ազգային պարկում ✓ Անտառ, ծառահատումներ և դրանց հետևանքները	***Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց***	**25**
3	20.02.2026թ	Աշակերտների համար իրականացվել է սեմինար-քննարկում, «Դիլիջան համայնքում անտառահատման վտանգները և ինչպես աջակցել Դիլիջանի կենսաբազմազանության ապահովմանը» նախագծային աշխատանքի իրականացման շրջանակներում: Կազմակերպվել է քննարկում ազգային պարկում հնարավոր ծառահատումների և դրա հետևանքների վերաբերյալ: Աշակերտների կողմից հնչեցված հարցերին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Ինչպես նաև քննարկվել են կենսաբազմազանության կարևորության և դրա պահպանությանն ուղղված ծրագրերն ու միջոցառումները:	***Դիլիջանի Ավագ դպրոց***	**15**
4	03.03.2026թ	«Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, կարմիր գրքային տեսակները, դրանց պահպանության և պաշտպանության անհրաժեշտությունը: «Մարդ – բնություն փոխհարաբերություն»	***Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց***	**23**
5	20.03.2026թ	Այցի շրջանակում մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամների համար կազմակերպվել է էկոկրթական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում ներկայացվել և քննարկվել են հետևյալ թեմաները՝ Անտառների դերը և դրանց պահպանության կարևորությունը Ծառահատումների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա Անտառագետի մասնագիտությունը և դրա կարևոր առաքելությունը	***Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց-մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամներ***	**27**

6	14.04.2026թ	«Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցները Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի 6–8-րդ դասարանների աշակերտների համար, ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության «Անվտանգ և ապահով կրթական միջավայր» տարվա կարգախոսի շրջանակներում, անցկացրել են դասընթաց՝ «Հրդեհներ, սողանքներ և բնապահպանական անվտանգություն» թեմայով: Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել են բնական աղետները, դրանց առաջացման պատճառները և հնարավոր հետևանքները:	***Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի 6–8-րդ դասարանների աշակերտներ***	**56**
7	18.04.2026թ	Դասընթացը անց է կացվել ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության «Անվտանգ և ապահով կրթական միջավայր» կարգախոսի շրջանակում ՝ «Հրդեհներ, սողանքներ և բնապահպանական անվտանգություն» թեմայով: Որի շրջանակներում ներկայացվել է բնական աղետների առաջացման պատճառները, դրանց հնարավոր հետևանքները տարբեր իրավիճակներում:	***Դիլիջանի ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտներ***	**68**
8	05.05.2026թ	«Դիլիջան» ազգային պարկում հյուրընկալվել են Դիլիջանի թիվ 4 հիմնական դպրոցի «պատանի կենսաբաններ» խմբակի սաները: Խմբակի սաների համար կազմակերպվել է բաց քննարկում հետևյալ թեմաներով.«Դիլիջան» ազգային պարկի գործունեությունն ու նպատակը, «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները:	***Դիլիջանի թիվ 4 դպրոցի պատանի կենսաբանները***	**14**
9	07.05.2026թ	7-րդ և 9-րդ դասարանների աշակերտները ազգային պարկ էին այցելել «Բույսերի դերը մեր կյանքում. Բնական ներկեր» և ՝ «Դեղաբույսերի օգտագործումը բժշկության մեջ» թեմաներով նախագծային աշխատանքների իրականացման շրջանակներում: Աշակերտների համար կազմակերպվել է բաց քննարկում-դասընթաց հետևյալ թեմաներով. ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի գործունեությունն ու նպատակը, ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի դեղաբույսերը և դրանց կիրառումը	***Վանաձորի Մեսրոպ Մաշտոցի անվան թիվ 15 հիմնական դպրոց***	**20**
10	11.05.2026թ	Դիլիջանի ավագ դպրոց 12-րդ դասարանի աշակերտների համար իրականացվել է դասընթաց-քննարկում սնկերի թեմայով: Աշակերտներն ազգային պարկ էին այցելել նախագծային աշխատանքի շրջանակներում՝ կենսաբանության ուսուցչուհի Ս. Սարուխանյանի գլխավորությամբ: Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել են սնկերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները, ագարիկոմիցետների, աֆիլոֆորային և գաստերոմիցետների հիմնական խմբերը:	***Դիլիջանի ավագ դպրոց 12-րդ դասարանի աշակերտներ***	**8**
11	13.05.2026թ	Աշակերտների համար կազմակերպվել է հետաքրքիր և ուսուցողական էկոկրթական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում սահապատկերների միջոցով բացահայտել են «Դիլիջան» ազգային պարկի հարուստ կենսաբազմազան աշխարհը՝ ծանոթանալով մեր անտառների բուսական ու կենդանական եզակի տեսակներին:Աշակերտները մեծ հետաքրքրությամբ ուսումնասիրել ՀՀ Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գիրքը, հերբարիումային նմուշները, լսել բնության մասին հետաքրքրաշարժ պատմություններ և ակտիվորեն մասնակցել հարցուպատասխանին ու ճանաչողական խաղերին:	***Դիլիջանի թիվ 4 հիմնական դպրոցի 3-րդ դասարանի աշակերտներ***	**27**
12	19.05.2026թ	Հայաստանի աշխարհագրություն և կենսաբանություն առարկաների շրջանակներում իրականացվող՝ ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների վերաբերյալ նախագծային աշխատանքի շրջանակում, «Դիլիջան» ազգային պարկ» են այցելել Սարիգյուղի Համլետ Աթաբեկյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտները: Այցի ընթացքում ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցները սահապատկերների և դիտակտիկ նյութերի միջոցով աշակերտներին ներկայացվել են «Դիլիջան» ազգային պարկի հարուստ կենսաբազմազանությունը, բուսական և կենդանական աշխարհը, Կարմիր գրքում ընդգրկված տեսակները,	***Սարիգյուղի Համլետ Աթաբեկյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներ***	**23**

		ինչպես նաև բնության պահպանության կարևորությունը:		
13	20.05.2026թ	Կենսաբազմազանության միջազգային օրվան ընդառաջ, Հայաստանի աշխարհագրություն և կենսաբանություն առարկաների շրջանակներում իրականացվող «Գոտիականություններում կենսաբազմազանության տարածվածությունը» նախագծային աշխատանքի շրջանակում, «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի աշխատակիցները հյուրընկալել են Կոտայքի մարզի Արզնիի Սերգեյ Սարխոշևի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներին: աշակերտները ծանոթացան՝«Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանության պահպանության կարևորությանը, Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներին,ազգային պարկի էկոտուրիստական հնարավորություններին և զարգացման ուղղություններին:	***Արզնիի Սերգեյ Սարխոշևի անվան միջնակարգ դպրոցի 9-րդ դասարանի աշակերտներ***	**7**
14	22.05.2026թ	Կենսաբազմազանության միջազգային օրվա շրջանակներում «Դիլիջան» ազգային պարկի «Շամախյան» տեղամաս մասնաճյուղում անց է կացվել ծառատունկ, որը դարձավ բնության ու երիտասարդ սերնդի գեղեցիկ համագործակցության խորհրդանիշ: Ծառատունկին մասնակցել են Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 9-րդ դասարանի աշակերտները՝ ազգային պարկի աշխատակիցների հետ միասին: Համատեղ ուժերով տնկվել է հացենի (Fraxinus) տեսակի շուրջ 200 տնկի:	***Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 9-րդ դասարանի աշակերտներ***	**13**
15	22.05.2026թ	Կենսաբազմազանության միջազգային օրվա շրջանակներում Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների կենտրոնի հարակից տարածքում տեղի ունեցավ թռչնաբների տեղադրում, որին մասնակցեցին Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 2-րդ դասարանի աշակերտները՝ ազգային պարկի աշխատակիցների ուղեկցությամբ: Աշակերտները տեղադրել են իրենց պատրաստած թռչնաբները՝ ևս մեկ փոքրիկ, բայց շատ կարևոր քայլ անելով բնության պահպանության ճանապարհին: Միջոցառման ընթացքում երեխաները ծանոթացել են թռչունների կարևոր դերին և սովորեցին, թե ինչպես կարելի է հոգ տանել մեր փետրավոր բարեկամների մասին:	***Դիլիջանի թիվ 4 դպրոց-ի 2-րդ դասարանի աշակերտներ***	**27**
16	05.06.2026թ	Շրջակա միջավայրի համաշխարհային օրվա շրջանակներում Գոշի հիմնական դպրոցում անցկացվեց ճանաչողական սեմինար, որը կազմակերպվել էր «Դիլիջան» ազգային պարկի, Երևանի պետական համալսարանի և Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի գիտաշխատող, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու Ռուզաննա Կիմի Պետրոսյանի նախաձեռնությամբ: Միջոցառումը նվիրված էր «Անհետացման եզրին գտնվող ժայռային մողես՝ Ռոստոմբեկովի (Darevskia rostombekowi) պահպանությունը» թեմային:	***Գոշի հիմնական դպրոցի աշակերտներ և ԴԱՊ-ի էկոխմբակի սաներ***	**30**
	Մասնակիցների թիվը 1-ին եռամսյակի ընթացքում			**112**
	Մասնակիցների թիվը 2-րդ եռամսյակի ընթացքում			**293**
	Միջոցառումների թիվը 1-ին եռամսյակի ընթացքում			**5**
	Միջոցառումների թիվը 2-րդ եռամսյակի ընթացքում			**11**
	Միջոցառումների ընդհանուր թիվը / 1ին կիսամյակ/			**16**
	Մասնակիցների ընդհանուր թիվը / 1ին կիսամյակ/			**405**

Զբոսաշրջային ծառայությունների մատուցում

2026 թվականի առաջին կիսամյակում այցելուների կենտրոն են այցելել 86 զբոսաշրջիկ, որից 57-ը՝ 2-րդ եռամսյակի ընթացքում: Այցելուները ստացել են տեղեկատվություն և խորհրդատվություն ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունների, ենթակառուցվածքների և էկոերթուղիների վերաբերյալ:

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Հ/Հ	Օր/ամիս/տարի	Այցելուների թիվը	Այցելուների երկիրը	Այցելուների սեռը		Այցելուների տարիքը /մոտավոր/	Այցելության վայրը
2					արական	իգական		
492		09.01.2026	2	Վրաստան	1	1	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
493		13.01.2026	3	Ռուսաստան	1	2	20-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
494		14.01.2026	2	Հայաստան	2	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
495		23.01.2026	2	Ռուսաստան	1	1	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
496		27.01.2026	2	Հայաստան	1	1	15-20, 30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
497		29.01.2026	1	Ռուսաստան	1		45-50	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
498		04.02.2026	2	Հայաստան	1	1	25-35	Գոշավանք
499		05.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	30-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
500		10.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	5, 35-40	Հաղարծին, Պարզ լիճ
501		16.02.2026	2	գերմանիա	1	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
502		04.03.2026	2	Հայաստան	1	1	10-15,30-35	Թաքնված ջրվեժի արահետ
503		13.03.2026	4	Հունգարիա	2	2	10-15, 30-40	Թաքնված ջրվեժի արահետ
504		29.03.2026	3	Ռուսաստան	1	2	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
505			29					
506								
507								
508								

A	B	C	D	E	F	G	H
Հ/Հ	Օր/ամիս/տարի	Այցելուների թիվը	Այցելուների երկիրը	Այցելուների սեռը		Այցելուների տարիքը /մոտավոր/	Այցելության վայրը
				արական	իգական		
	09.01.2026	2	Վրաստան	1	1	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	13.01.2026	3	Ռուսաստան	1	2	20-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	14.01.2026	2	Հայաստան	2	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	23.01.2026	2	Ռուսաստան	1	1	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	27.01.2026	2	Հայաստան	1	1	15-20, 30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	29.01.2026	1	Ռուսաստան	1		45-50	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	04.02.2026	2	Հայաստան	1	1	25-35	Գոշավանք
	05.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	30-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	10.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	5, 35-40	Հաղարծին, Պարզ լիճ
	16.02.2026	2	գերմանիա	1	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	04.03.2026	2	Հայաստան	1	1	10-15,30-35	Թաքնված ջրվեժի արահետ
	13.03.2026	4	Հունգարիա	2	2	10-15, 30-40	Թաքնված ջրվեժի արահետ
	29.03.2026	3	Ռուսաստան	1	2	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	09.04.2026	7	Հայաստան			15-17 20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	13.04.2026	4	Հնդկաստան	1		24	Բյուրեղյա արահետ
	17.04.2026	6	Իսպանիա, Հայաստան	3	6	30 40-45	Թաքնված ջրվեժի արահետ
	22.04.2026	8	Ռուսաստան	1		30-45	Ապակեբարի արահետ
	27.04.2026	6	Ռուսաստան	1	1	20-30	Երկնքի հայելու արահետ
	11.05.2026	2	Հայաստան	1	1	31, 34	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	20.05.2026	5	Հնդկաստան	1	4	18-35	Միջնադարյան վանքերի արահետ
	28.05.2026	3	Ռուսաստան	2	1	19-24	Վանականի արահետ
	02.06.2026	7	Հունգարիա	2	5	25-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
	05.06.2026	4	Հայաստան	4	0	7, 18 30-40	Թաքնված ջրվեժի արահետ
	08.06.2026	5	Հայաստան	6	5	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
		86					

ԴԱՊ-ի առավել ակտիվ ռեկրեացիոն գոտիների և էկոերթուղիների առկա իրավիճակի գնահատում, մոնիթորինգ

2026 թվականի առաջին կիսամյակում «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի 25 էկոտուրիստական երթուղիներից՝ Թաքնված ջրվեժ, Կենու պուրակ, Պարզ լճի շրջանաձև արահետի, Տրանսկովկասյան արահետի տաբեր հատվածներում իրականացվել են շրջայցեր երթուղիների առկա և տեխնիկական վիճակի գնահատման նպատակով: Հաշվի առնելով եղանակային ոչ բարենպաստ պայմանները աշխատանքները կիրականացվեն հաջորդ եռամսյակների ընթացքում: 2026 թվականի հաշվետու ժամանակահատվածում «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի էկոտուրիստական երթուղիներում իրականացվել են շրջայցեր երթուղիների առկա և տեխնիկական վիճակի գնահատման նպատակով:

Տվյալները ներկայացված է 30.06.2026 թ դրությամբ.

- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն» 2026 թվականի 1-ին կիսամյակի ընթացքում այցելել են 14 000 և ավելի զբոսաշրջիկ, որից 11 091 և ավելի զբոսաշրջիկը՝ 2-րդ եռամսյակի ընթացքում:
- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»-ից 1-ին կիսամյակի ընթացքում ստացվել է 6 999, 7 հազ. դրամ եկամուտ, որից 5 544, 9 հազ. դրամ՝ 2-րդ եռամսյակի ընթացքում:
- Պարզ լճի կայանատեղուց մուտքագրվել է 1 666,0 հազ. դրամ եկամուտ :

Հուշագրեր ունեցող և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ շարունակական համագործակցություն

Փոխըմբռնման հուշագիր է կնքվել ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի և «Արահետներ փոփոխության համար» հասարակական կազմակերպության (Trails For Change NGO միջև: Հուշագիրը ստորագրել են «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն Ռոբերտ Ալիխանյանը և «Արահետներ փոփոխության համար» ՀԿ-ի գործառնությունների և ծրագրերի մենեջեր Մերի Գրիգորյանը՝ նպատակ ունենալով ձևավորել երկարաժամկետ և բազմակողմանի համագործակցություն:

Համագործակցության շրջանակում նախատեսվում է ազգային պարկի տարածքում իրականացնել՝

- էկոտուրիստական երթուղիների և արահետների պլանավորում, նախագծում և զարգացում,

• կամուրջների և զբոսաշրջային ենթակառուցվածքների ստեղծում, բարեկարգում և կահավորում,

• ենթակառուցվածքների սպասարկման աշխատանքների կազմակերպում:

Բացի այդ, համագործակցությունը ներառում է՝

• կրթական և ճանաչողական ծրագրերի իրականացում,

• փորձի և մասնագիտական գիտելիքների փոխանակում,

• զբոսաշրջային միջոցառումների կազմակերպում և աջակցում,

• տեղացի և միջազգային կամավորների ներգրավմամբ վրանային կրթական ճամբարների կազմակերպում:

Նախաձեռնության նպատակն է ապահովել ազգային պարկի կայուն զարգացումը, խթանել էկոտուրիզմը և բարձրացնել բնապահպանական կրթության մակարդակը:

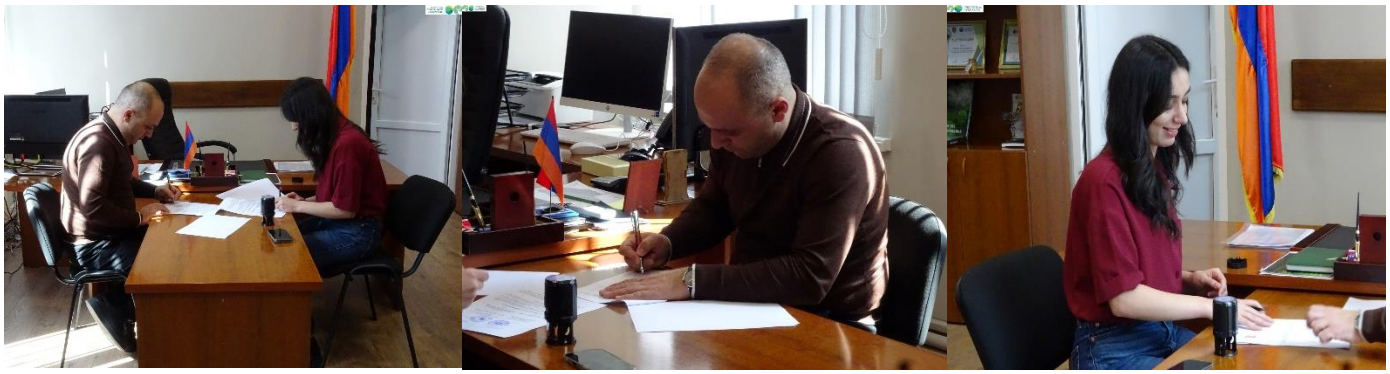

2026 թվականի հաշվետու ժամանակահատվածում «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի էկոտուրիստական երթուղիներում իրականացվել են շրջայցեր երթուղիների առկա և տեխնիկական վիճակի գնահատման նպատակով:

Արահետներ փոփոխության համար ՀԿ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում 2026 թվականի առաջին կիսամյակում իրականացվել են Տրանսկովկասյան արահետի Պարզ լճից դեպի Գոշ տանող հատվածի սպասարկման և կահավորման աշխատանքներ՝ փայտե կամրջի կառուցում:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում նախկին տարիների ընթացքում հրդեհված տարածքների մոնիթորինգ շարունակական աշխատանքներ

Կատարվել են «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքներում բռնկված հրդեհների զբաղեցրած տարածքների տեղազննման աշխատանքներ: Բնապահպանության և ընդերքի տեսչության մարմնի աշխատակիցների հետ համատեղ ուսումնասիրվել են 2025 թվականի տարեվերջին բռնկված հրդեհների զբաղեցրած տարածքիների և այրված ծառերի ուսումնասիրություն (971,55 հա): Աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ:

Ընթացիկ աշխատանքների իրականացում

Սահմանված ժամկետում կատարվել են նախարարության և տնօրինության կողմից ստացված հանձնարարականները և հրամանները, պատասխանվել են գրությունները: Բաժնի աշխատակիցների կողմից տեղամաս - մասնաճյուղերում պարբերաբար իրականացվել են շրջայցեր: Կատարվել է ԴԱՊ-ի պաշտոնական ֆեյսբուքյան էջի թարմացման, նորությունների, ճանաչողական, բնապահպանական, էկոկրթական նյութերի տեղադրման աշխատանքներ:

Գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության

բաժնի պետի պ/կ Ն. Հովհաննիսյան

Կենսաբան Ա. Սաֆարյան

Անտառագետ Հ. Սաղոյան